

Når to ben mødes

Det er fremdeles meget travle tider, samtidig med at alle fodboldspillere holder en tiltrængt sommerferie. Så derfor dykker jeg en tur i arkivet og reviderer lidt. Artiklen her blev første gang bragt den 3. august 2018, men det er der næppe mange, der kan huske. Til gengæld rammer den et af de helt centrale og eviggyldige problemer, som typisk munder ud i spørgsmålet straffespark, film eller ingenting / tilfældigt sammenstød. Så ingen tager formentlig skade af lige at få repeteret tingene.

Titlen kunne lyde som titlen på en obskur C-film eller en roman af tvivlsomt tilsnit, men det dækker over, at nogle af de hyppigste spørgsmål handler om tacklinger og benspænd. Både hvornår de skal dømmes og ikke dømmes, om der skal en ekstra hilsen med i form af et farvet kort, hvornår man bevæger sig over grænsen til film, og flere andre varianter. Så mens vi venter på, at de helt store enkeltsituationer til diskussion dukker op, er det måske passende at tage en tur i helikopteren.

Jeg kan starte med at slå fast, at hvis der er kontakt, er der kun to mulige udfald på bundlinjen, i hvert fald for selve kontakten : direkte frispark eller ingenting. Mange har stadig den opfattelse, at man kan tage den billige mellemløsning og dømme et indirekte frispark for farligt spil, hvis det måske ikke var sådan helt med vilje. Men det går altså ikke.

Ser vi bort fra et regulært spark, taler loven om to forseelser med benene, som kan være relevante. 'Tackler eller angriber med en anden del af kroppen' og 'Spænder ben eller forsøger at spænde ben'. De ligger i sagens natur ret tæt på hinanden begrebsmæssigt, og i mange tilfælde kan det være ét fedt, om man vælger den ene eller den anden, men ved tacklingen forventer man i det mindste at have en bold i nærheden – det behøver ikke være tilfældet ved et benspænd. Formuleringerne giver ofte anledning til misforståelser. Jeg kan nærmest høre det vantro brøl: må man nu ikke engang tackle mere, uden at det giver et direkte frispark ? Jo da, alt det man vil – men pointen er, at lovmæssigt ligger den korrekte tackling på bolden, og uden at der også er en aktiv kontakt på modspilleren. Så her kommer man – og det er ikke det eneste sted i fodboldloven – i konflikt med almindelig dansk sprogbrug, hvor man jo 'tackler en modspiller'. Så står der 'tackler eller angriber med en anden del af kroppen' – og det gør der, fordi der i de senere år har været en tendens til, at spillerne kastede sig ned i tacklinger på en måde, så det ikke altid var foden, der ramte, men måske knæet. Og det kunne i nogle tilfælde være svært at putte ned i lovens kasser, så derfor udvidelsen, som kom for en lille håndfuld år siden. En tilsvarende sproglig fælde møder vi ved benspændet, eller rettere den sidste del af sætningen 'eller forsøger at spænde ben'. Det forsøg dækker ikke over, at man prøvede, men ikke ramte (altså uden kontakt), men over, at man godt nok opnåede kontakten, men at spilleren, som var målet, ikke faldt. Vi kender den fra forsvareren, som halser efter i en omstilling og en tre-fire gange forsøger at få nedlagt angriberen, men bare får sat en serie små kontakter på bagbenet af ham.

Så skal forseelsen være begået forsætligt (med vilje), men udvidet med de tre begreber 'satset', 'hensynsløst' og 'unødigt stor kraft'. Når man er nødt til at have de udvidelser med, er det for at komme ud over undskyldninger i stil med 'Det var bestemt ikke med vilje, at jeg kom til at ramme ham, men jeg var bare så umanerlig klodset, da jeg satte tacklingen ind'. Hvis man kaster sig ned med mentalt bind for øjnene og afventer, om man mon får bolden og/eller manden, vel vidende at dette har en risiko for at gå galt, betaler man rimeligt nok, hvis det

rent faktisk går galt. 'Satset' er det nederste lag i pyramiden. Sådan noget sker mange gange i en fodboldkamp – ofte er det bare spillere, der kommer for sent med indsatsen – og her vil der normalt ikke skulle nogen følgestraf på. I de to næste lag begynder kortene at titte frem. Er tacklingen 'hensynsløs' siger det næsten sig selv, at man har tilsidesat hensynet og udsat spilleren for risikoen for fare (måske blev faren ikke reel – det kan være den glidende tackling, som så virkelig farlig ud, men som bare endte med at snitte). På det niveau taler vi om et gult kort – og hvis tacklingen er sat ind med unødigt stor kraft, har vi bevæget os over i afdelingen for røde kort. Definitionen på 'unødigt stor kraft' fortjener at komme med i sin fulde ordlyd: 'En spiller er gået ud over den nødvendige kraftanvendelse og udsætter sin modspiller for fare'. Ikke nok med at faren nu ikke kun var teoretisk, men reel – men der var samtidig lagt for meget kraft i tacklingen i forhold til formålet. Vi kan tage den samme tackling som før, men nu rammes der med fynd og klem og ikke bare som en snitter. Det skal også med, at en tackling, som udsætter modspilleren for fare, skal give rødt kort. Det vil oftest være sammenfaldende med den unødigt store kraft – men det kunne f.eks. også være den glidende tackling med 'normal kraft', som bare sad direkte på achillessenen.

Det lyder mægtig teoretisk, men hvad er det egentlig, som dommeren gør, når han ser en tackling eller et benspænd og skal vurdere, hvilken type kort der skal på? Her løber han igennem en serie forhold, der hjælper ham til at tage den rigtige beslutning. Han vil se på kontrollen over tacklingen (hvor mange ben har kontakt med jorden – ingen, ét eller to). Også voldsomheden i tacklingen (den fart, som den kommer med), skal vurderes. Føddernes retning betyder også noget, for kommer spilleren med strakt fod, eller er knopperne forrest? Hvor var kontaktstedet? Og endelig to ikke uvæsentlige ting: muligheden for at spille bolden – og viljen til at spille den. Begge dele skal med i vurderingen – det nytter ikke noget, at bolden er meget tæt på, hvis spilleren så i øvrigt var totalt ligeglad med at få fat i den, men koncentrerede sig om at få bremsede manden.

En ting, som ofte bliver nævnt i forbindelse med en tackling er, om spilleren ramte bolden. Og det interessante er, at det i virkeligheden er fuldstændig ligegyldigt, om bolden bliver ramt. Det kan være en formildende omstændighed i relation til eventuel følgestraf (det var det med viljen og muligheden lige før), men det betyder ingenting for, om der skal dømmes direkte frispark eller ej – bare der er aktiv kontakt med spilleren, er den gal. Lad os tage et par eksempler. En spiller kommer ind i en tackling, prikker bolden væk, men hans ben kan selvfølgelig ikke lige standse bevægelsen, så det fortsætter ind i den anden spiller og vælter ham. Direkte frispark, selv om bolden blev spillet. En spiller sætter en tackling ind med to fødder – den ene fod sender bolden væk, den anden sender spilleren væk. Direkte frispark, selv om bolden blev spillet. Eller omvendt: en spiller sætter en tackling ind, rammer bolden, og nu falder modspilleren over det ben, som den anden spiller lige har sparket bolden væk med. Der er kontakt – men ikke aktiv kontakt, så ingen forseelse. Og endelig det ekstreme tilfælde – samme tackling som lige før, men denne gang rammer spilleren ikke bolden, men modspilleren falder over det ben, der lige blev brugt til forsøget. Ingen forseelse, for det er ikke nogen aktiv kontakt. Så principielt betyder det intet, om bolden bliver spillet eller ej – det afgørende er, om den tacklendes ben rammer modspilleren og vælter ham, eller om modspilleren af egen kraft falder over benet. Eller sagt på en anden måde: hvis ben er der først? Og skal vi så lige for en sikkerhed skyld have eksemplet med, hvor der kommer en voldsom tackling ind fra siden, og da den anden spiller opfatter faren, hopper han en halv meter i vejret for ikke at blive ramt, hvorved han mister bolden. Her kan vi bruge det indirekte frispark for farligt spil – men nu var der jo altså heller ikke nogen kontakt.

Film har været et stort hit i forbindelse med tacklinger de seneste år, og her er det vigtigt at huske på, at film ikke bare er et spørgsmål om de situationer, hvor der ingen kontakt er. Lige akkurat de er afgjort de letteste at dømme – det spændende og svære kommer, når der rent faktisk er en kontakt. Her kan vi igen godt bruge at skelne mellem aktiv og passiv kontakt. Hvis angriberen aktivt selv søger kontakten med forsvarerens ben, nærmer vi os i uhyggelig grad film – og det er denne variant, som mange spillere er blevet rigtig gode til, f.eks. ved selv at søge ind over modspillerens ben eller lade benet hænge lidt efter sig vel vidende, at nu opnår man måske en kontakt om lidt. Og så hører det selvfølgelig også med til film, hvis en spiller bevidst overdriver en mindre kontakt (Neymar-varianten). Sådan noget skal give en advarsel. Dels er det snyd – dels er det desværre snyd, som af og til lykkes, fordi det er hulens svært at afgøre i farten.

Så der er rigtig mange ting, som en dommer skal bekymre sig om, når to ben nærmer sig hinanden, og der opstår kontakt. Var det en aktiv eller passiv kontakt (er der fripark eller ej), hvor kraftig var kontakten (eventuel følgestraf) – og var det i virkeligheden den ene spiller, der prøvede at narre dommeren (film). Ikke noget at sige til, at man selv med nok så mange kameraer kan blive uenige.